

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt II. Specialem inquisitionem an debeant præcedere, infamia, indicia manifesta, vel semiplena probatio?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

etum in iudicium, De hoc genere occulti delicti plane agitur *Capite Inquisit. 3. de accusationibus.* Ubi decernitur, iudicem non posse ad inquisitionem specialem alicujus criminis descendere (etiamsi id noverint duo, vel tres testes) nisi præcedente infamia illius criminis: quasi dicat, nisi illud crimen occultum per infamiam fiat manifestum.

Quid sit delictum notorium

Notorium delictum illud dicitur, quod notum est omnibus, & ideo notorium appellatur, quod nulla tergiversatione celari potest, v. g. cum aliquis coram suo Superiore, & aliorum cætu delinquit, sicuti in Refectorio, Capitulo, Choro alijsque similibus locis publicis; nam hic notorie convincitur, & notorie debet puniri; nam eo casu, nullo juris ordine servato, statim receptis testibus ore tenus reo præsentem (etiam contumace, vel negante) convicto, illico potest puniri. *Publicum*, & *notorium* sæpè confunduntur, quamvis aliqui aliquam esse differentiam existimaverint: ego tamen, peccata in Monasterijs commissa, si a majori Monasterij parte evidenter cognoscantur, etiamsi ab alijs in eodem Conventu ignorentur, notoria esse, vel publica sine ullo discrimine semper existimavi.

Et licet Emman. Roder. *qu. 6. art. 4.* existimet, illud delictum esse notorium, quod coram decem personis committitur ab aliquo; mihi nihilominus videtur, quod si commissum fuerit ad minus coram quinque, poterit dici notorium, & publicum; tum quia in tanto numero, regulariter loquendo, non videtur posse occultari aliqua tergiversatione delictum commissum, ut ex ejus descriptione superius adducta constat, tum etiam præcipue, quia in multis Monasterijs non habitant plures, quam quinque, vel sex Religiosi, ideo peccatum, vel iudicium, quod notum est aliquo modo pluribus, quam quatuor merito dicitur notorium.

Hoc aperte colligitur ex *Capite Inquisit. de accusationibus.* ubi etiamsi crimen sit notum duobus, aut pluribus, non debere denunciari iudici decernitur, quia quasi occultum reputabitur: Auctores autem ferè omnes illa verba aut pluribus, exponunt: etiamsi tribus, aut etiam quatuor testibus sit notum. Igitur si istum numerum excedat, & crimen notum sit quinque, aut sex, merito dicitur notorium, maxime in Communitate Religiosorum, ubi quod notum est quinque, vix potest latere.

Notorium multipliciter dicitur.

Notorium præterea, generaliter loquendo, dicitur illud, quod iudex in actu iudicij proprijs oculis cum alijs assistentibus vidit, quamvis, ut delictum reputetur notorium, certa regula præscribi non possit, ut post M. Sotum in *4. Dist. 12. q. 2. art. 6.* communiter affirmant DD. Quare Prælatorum iudicio, eorumque prudentiæ, ac zelo relinquendum videtur, ut ex circumstantijs, & qualitatibus personarum, tam delinquentium, quam videntium prudenter iudicent, quale crimen sit, & dicatur notorium.

Deinde *notorium* sicut & *occultum delictum* multipliciter dici potest. Quoddam enim est *publicum*, quod dicitur à Juristis *publicum publicitate facti*: quia ita est omnibus notum & manifestum, ut nulla tergiversatione celari possit. Aliud est *publicum iudicæ*, quando videlicet de

Tom. à Iesu Oper. Tom. I.

aliquo crimine per sententiam publicam aliquis est condemnatus. Tertio demum id publicum dicitur, quia à multis scitur, ut in iudicio probari possit; tamen non est notorium, ideoque dicitur *publicum in iure*, sed *occultum respectivè*. Occultum autem, aliud est tale, in tantum sciente, præter eum, qui potest denunciare. Aliud est ita occultum, ut ab uno solo sciatur: si autem à solo delincente sciatur, omnino occultum nuncupatur. De hoc occulto genere hic non differimus; & idem est, quando multi sunt ejusdem delicti complices, nullusque alius scit.

Demum dicitur *notorium ex præsumptione juris*, quod licet per se non sit evidens, iudex tamen procedit ad ejus punitionem ac si esset evidens, propter vehementes conjecturas, indiciaque facta æquipollentia: ut v. g. si Clericus cum suspecta muliere sub eodem tecto cohabitaret, quam omnes ferè dicunt esse suam concubinam; quia tunc ob vehementem suspicionem punitur ut concubinarius.

Notandum est præterea, quod tam publica, quam occulta delicta subdividi possunt in delicta, quæ sunt contra bonum commune sive publicum, ut sunt crimina immediatè in DEUM commissa, ut hæresis, blasphemia, &c. vel etiam crimina læsæ majestatis temporalis, aut tandem similia bono communi detrimentum notabile inferentia, ut *Tractat. primo. cap. 12* declaravimus: & in delicta, quæ contra bonum privatum, vel tertiam, vel propriam personam committuntur, ut si quis v. g. vellet innocentem occidere, aut si quis gulæ, aut ebrietati sine aliorum esset scandalo deditus, & similia.

Inter hæc autem quantum ad inquisitionem, magnum discrimen versatur; nam aliter in delictis boni communis, seu tertiam personam offensivis: aliter in delictis, quæ privata tantum personam nocent, à iudice inquirendum est: & demum aliter in occultis, aliter in notorijs, etiamsi tantum noceant delinquenti, inquisitio formari debet, ut clarius ex *infra dicendum* patebit.

CAPVT II.

Specialem inquisitionem an debeant præcedere, infamia, iudicia manifesta, vel semiplena probatio?

Sententia est expressa D. Thomæ 2. 2. q. 69. *art. 2.* iudicem non posse contra aliquem iudicè procedere, nisi infamia, sive clamorosa insinuatio, vel iudicia manifesta, aut semiplena probatio præcedant. Hanc sententiam licet non probet D. Thomas, probari tamen potest hoc pacto.

Quia occultorum solus DEUS est iudex, juxta illud Apostoli ad Corinth. 4. *Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum.* Quasi dicat: Occulta & abscondita civino tantum subsunt iudicio, minime verò humano. Hoc autem varijs in locis docent summi Pontifices *Cap. Quædam*, & quando, & *Cap. Inquisitionis, de accusationibus*.

tionibus, & Cap. licet Heli, de simonia. Crimina autem, quorum nulla est infamia, nulla manifesta indicia, nec semiplena probatio, in iudicio occulta dicuntur. Igitur de his nulla potest fieri inquisitio. Inferius tamen hanc D. Thomae sententiam declarabimus: Interim tamen præmittere oportet, quid sit infamia, quid clamorosa insinuatio, quid manifesta indicia, & quid semiplena probatio.

Quid sit
fama.

Infamia igitur est quidam rumor ortus, non à malevolis, sed à probis, & honestis hominibus, sparsus inter multos. Colligitur hæc definitio ex Cap. Qualiter & quando, Il 2. & Cap. Inquisitionis, de accusationibus.

Clamorosa insinuationem pro eodem ac infamiam sumi non pauci Jurisperiti censuerunt: aliqui tamen Auctores putant, ista duo in Jure distingui: ita ut infamia sit, quando viri probi judicialiter testantur, esse talem rumorem & famam de tali crimine, inter viros probos & honestos sparsam: clamorosa verò insinuatio sit vox totius populi, vel publicus rumor inter multos extra iudicium sobortus.

Infamia
à viris &
honestis
& probis
provenire
debet.

Dixi autem infamiam, non à malevolis & maledicis ortam, sed potius à viris probis, & honestis. Ad probandam infamiam duo sufficiunt testes, ut omnes uno ore fatentur; hi tamen non debent testari, se ita audivisse à majori parte populi: sic enim vix unquam posse infamiam probari, ac proinde modis istis procedendi esse inutilis; sed satis est (ut bene P. Lessius advertit Lib. 2. de Just. & Jure, cap. 29. dub. 16. secutus Baldum, & Julium Clarum, alioque Jurisperitos) ut testentur, se ita publice audivisse, vel ita passim dici: debent tamen nominare à quibus audierint, ut sciatur, famam ab honestis, & probis viris oriri, testesque non fingere: unde si non nominarent eos, verè non probarent famam in criminalibus.

Indicia sunt circumstantiæ, ex quibus prudenter, & rationabiliter solemus de actionibus, operibusque fratrum nostrorum judicare. Quapropter indicia à Jurisperitis generatim vocari solent ea omnia, ex quibus potest aliquo modo colligi, quis sit Auctor criminis, ut fama, suspicio publica, testimonium unius vel plurium, confessio Rei, & similia: & cum indicia varia, & multiplicia esse soleant, de his, quæ necessariò prærequiruntur ad inquisitionem specialem, inferius dicemus.

Quid sit
semiplena
probatio.

Demum semiplena probatio est unius testis oculati, & jurati, omnique exceptione majoris testimonium. Oculati, quia testis ex auditu solo nullam efficit probationem, nec plenam, nec semiplenam, ut inferius dicemus. Jurati, quia testis sine juramento non facit fidem in iudicio. Addimus ulterius, omni exceptione majoris, id est, quod nullum pariat defectum, ob quem possit à testimonio ferendo jure repelli. Secus igitur de his tribus necessariò ad inquisitionem specialem prærequiritis, suo ordine, & loco disscremus.

CAPUT III.

Præcedere infamiam debeat omnem inquisitionem specialem, & quare?

Communis est DD. sententia, iudicem non posse contra aliquem instituire inquisitionem, nisi præcedente infamia Auctoris ejusdem criminis, & delicti. Dixi tendentem ad punitionem; quia ad malum impediendum, ut quando v. g. agitur de beneficiorum, & officiorum collatione, vel de matrimonio contrahendo, omninò licitum est inquirere de impedimentis, vel de vita moribusque particularibus personarum, & an de ipsorum moribus, aut delictis præcesserit infamia: debent tamen (tunc delectus, si qui sint, Superioribus secreto aperiri, & quantum fieri potest, sine famæ læsione.

Hæc sententia, quæ tam Theologis, quàm Jurisperitis est communis, probatur expressè Cap. Inquisitionis, §. tertia, de accusationibus, ubi dicitur: Ad hoc respondemus, nullum esse pro crimine, super quo non laboret infamia, seu clamorosa insinuatio non præcesserit, puniendum: quinimo super hoc depositiones contra eum recipi non debere, cum inquisitio solum fieri debeat super illis, de quibus clamorosis aliqui præcesserint. Et Cap. Qualiter, eodem titulo. Sicut accusationem legitimam præcedere debet inscriptio, sic & denunciationem charitativa monitio, & inquisitionem clamorosa insinuatio præcedit. Idque probatur ibidem exemplo villici Evangelij Luca 16. qui primò infamatus est apud Dominum suum, deinde dicitur ei: Quid hoc audis de te: Redde rationem villicationis tuæ. E. exemplo Sodomorum Genes. 18. de quibus Dominus ait: Descendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint.

Id autem non contemnendis rationibus probari potest. Et primò. Nam jus humanum quoad fieri potest, intendit bono communi cum minima jactura bonorum privatæ personæ, sive Civium providere. Inter bona verò temporalia præcipuè numeratur fama, quæ non parum læditur eo ipso, quod de alicujus delicto apud alios inquisitio fiat; quia merito quisque possit conqueri sibi fieri injuriam, si de vita propria juridicè inquireretur, cujus alioquin fama integra est; quia per hujusmodi inquisitionem redditur suspectus apud alios. Quare merito jura humana decernunt, nullatenus à iudice fieri debere inquisitionem de aliquo, donec ejus fama aliquo pacto aliunde sit perditæ.

Probatum deinde. Quia licet regulariter utilis sit Republicæ criminum punitio, id tamen absolutè verum non est, quando crimina sunt occulta, & nullus est accusator verus, vel fictus; tunc enim utilior est Reipub. sive Religioni conservatio famæ, & honori subditorum consulere, quàm intempestiva punitio, quæ sæpè turbatur Republica, & Civis maximis bonis, nempe honore & fama privantur.

Demum